

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยศึกษาเป็นรายกรณี (Case study) เพื่อศึกษาแบบแผนการเลี้ยงดูเด็กในขวบปีแรกที่คลอดจากมารดาที่ติดเชื้อเอช ไอ วี ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงดู ความต้องการการช่วยเหลือ และการวางแผนในอนาคต สำหรับบุตร

ลักษณะประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ มารดาที่ติดเชื้อเอชไอวี ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแล้ว และมีบุตรวัยขวบปีแรกที่พามาใช้บริการตรวจสุขภาพที่คลินิกเด็กดี แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาที่ติดเชื้อเอชไอวี ที่ได้รับการให้คำปรึกษาแล้ว และมีบุตรวัยขวบปีแรก จำนวน 10 ราย โดยมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้ที่เข้าใจภาษาไทย
2. ยินยอมสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย และให้ตามไปสัมภาษณ์ที่บ้านได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ในเชิงลึก และการสังเกต ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยการศึกษาจากตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth interview) โดยมีหัวข้อคำถามการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการซักถามให้ครอบคลุมทุกประเด็นและอยู่ในแนวเดียวกัน แนวคำถามประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป คือ

1.1 ข้อมูลทั่วไปของมารดา ได้แก่ ข้อมูลทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม เช่น อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว ลักษณะของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว การรับรู้บทบาทการเป็นมารดา ข้อมูลภาวะสุขภาพของมารดา การเผชิญปัญหาการติดเชื้อเอชไอวี ความรู้เรื่องโรคเอดส์ และการปฏิบัติตนเมื่อติดเชื้อเอชไอวี

1.2 ข้อมูลทั่วไปของบุตร ได้แก่ อายุ เพศ พัฒนาการ และภาวะสุขภาพ
ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมของมารดาในการดูแลบุตรวัยขวบปีแรก

ประกอบด้วย

2.1 พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วยรายการหัวข้อคำถามเกี่ยวกับการให้นมบุตร การให้อาหารเสริม การทำความสะอาดร่างกาย และสิ่งของเครื่องใช้

2.2 พฤติกรรมการป้องกันโรค ประกอบด้วยรายการหัวข้อคำถามเกี่ยวกับการให้วัคซีน และการหลีกเลี่ยงจากโรคติดต่อ

2.3 พฤติกรรมการดูแลเมื่อบุตรเจ็บป่วย ประกอบด้วยรายการหัวข้อคำถามเกี่ยวกับการดูแลเมื่อบุตรเจ็บป่วยเล็กน้อย เช่น หวัด น้ำมูกไหล และเมื่อบุตรเจ็บป่วยมาก เช่น พาไปพบแพทย์ทันที

2.4 ข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูบุตร ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงดูบุตร ความต้องการการช่วยเหลือ และการวางแผนอนาคตสำหรับบุตร

2. แบบสังเกต ประกอบด้วย การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลี้ยงดูบุตรของมารดา ทั้งในเรื่องการตอบสนองต่อความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

อุปกรณ์ช่วยในการเก็บข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้อุปกรณ์ช่วยในการเก็บข้อมูล ได้แก่ เทปบันทึกเสียง และสมุดบันทึกเพื่อใช้บันทึกข้อมูลภาคสนาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ทำหนังสือจากคนบดีคณะพยาบาลศาสตร์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ที่คลินิกเด็กดี แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา

2. เลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้

3. คณะผู้วิจัยแนะนำตัว สร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มตัวอย่าง และได้พิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยครั้งนี้ และขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ รวมทั้งบอกเอกสิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมโครงการโดยทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร

4. สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป และจัดทำแผนที่บ้าน พร้อมทั้งนัดหมาย เพื่อติดตามไปเยี่ยมบ้าน

5. เยี่ยมบ้าน เพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลเพิ่มเติมตามแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกให้ครอบคลุม เพื่อค้นหารายละเอียดที่แท้จริงเพิ่มเติม และสังเกตพฤติกรรมในการดูแลบุตรของ มารดาในช่วงขณะที่ทำการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เริ่มต้นด้วยการสร้างสัมพันธภาพให้เกิดความคุ้นเคย จนกลุ่มตัวอย่างรู้สึกผ่อนคลายจึงเริ่มพูดคุยเข้าประเด็นการวิจัย ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ จะบันทึกข้อมูลโดยย่อ และขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างบันทึกเทปการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์สำหรับนำไปวิเคราะห์สรุปผล และแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าไม่นำเทปไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น หรืออ้างอิงบุคคลใด ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเก็บเป็นความลับทั้งหมด คณะผู้วิจัยจะติดตามเยี่ยมบ้านประมาณทุก 1 เดือน จนกว่าจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์

6. คณะผู้วิจัยถอดเทปการสัมภาษณ์ สรุปประเด็นที่ต้องการสอบถามเพิ่มเติม เพื่อการเก็บข้อมูลในครั้งต่อไป เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ นำข้อมูลไปวิเคราะห์ และสรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. การประมวลผลข้อมูลเบื้องต้น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การจดบันทึก และจากการถอดเทป นำมาเขียนรายละเอียดลงในสมุดบันทึกเป็นแต่ละครั้งที่ทำการสัมภาษณ์ โดยแยกประเด็นเป็นเรื่องๆตามหมวดหมู่ของข้อมูล ในลักษณะของการบรรยาย จากนั้นนำมาตรวจสอบความครบถ้วนตามวัตถุประสงค์และประเด็นที่ต้องการ

2. วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการเรียบเรียงในแต่ละกลุ่มตัวอย่างมาทำการจัดกลุ่มและถอดรหัสข้อมูลตามหัวข้อการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์เนื้อหา โดยสรุปแนวคิด หรือยกคำพูดมาอ้างอิงประกอบ

3. นำเสนอข้อมูลที่ได้ในเชิงพรรณนาในรูปแบบของกรณีศึกษาแต่ละราย จากนั้นนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จัดกลุ่มมาพรรณนาในเรื่อง ข้อมูลภูมิหลังของกรณีศึกษา และแบบแผนการเลี้ยงดูบุตรวัยขวบปีแรกของมารดาที่ติดเชื้อเอชไอวี